



## Samenwerken aan een vitale en toekomstbestendige varkenshouderij

De Nederlandse varkenshouderij werkt hard aan een transitie naar een vitale, duurzame en toekomstbestendige varkenshouderij met nieuwe verdienmodellen. Om deze transitie te bewerkstelligen heeft de Coalitie Vitalisering Varkenshouderij een actieprogramma vastgesteld dat nu wordt uitgevoerd. Doel is om te komen tot een duurzame en vitale varkenshouderij. Meer informatie: [Programma Vitale Varkenshouderij](#)

Met de uitvoering van dit actieprogramma wordt al enige tijd invulling gegeven aan de realisatie van de LNV-visie 'Waardevol en verbonden'. Centrale ambitie is zorg voor een goede leefomgeving. Wat in het actieprogramma is doorvertaald in een sanerings- en innovatiespoor via de Saneringsregeling varkenshouderij (Srv) en de Subsidieregeling brongerichte verduurzaming (Sbv).

De varkenshouderij heeft de afgelopen decennia enorme inzet gepleegd om emissies te verlagen. Sinds 1990 is de ammoniakemissie met 80% gereduceerd. Ook is de uitstoot van geur en fijn stof aanzienlijk teruggedrongen. Door de stoppersregeling en warme sanering (Srv) vindt een krimp van de varkensstapel plaats waardoor generiek emissies verder worden verlaagd.

Via het innovatiespoor wordt nadrukkelijk gekozen voor een integrale aanpak gericht op het ontwikkelen van vernieuwde stalsystemen die passen bij een diervriendelijke houderij, bij de wensen van de (internationale) markt en de consument, die invulling geven aan brandveiligheid, met robuuste en gezonde dieren en die een bijdrage leveren aan het behalen van de milieu- en klimaatdoelen en de circulaire economie.

Om nieuwe technieken en stalsystemen effectief en op korte termijn in te kunnen zetten is het van essentieel belang dat varkenshouders kunnen werken binnen de kaders van heldere en op elkaar afgestemde wet- en regelgeving van de rijksoverheid, provincies en gemeenten. Varkenshouders moeten de ruimte krijgen om te ondernemen om daarmee ook een verdere bijdrage te leveren aan het terugdringen van emissies en het versterken van de structuur van het platteland.

Het verbeteren van de leefomgeving staat centraal in de transitie naar een toekomstbestendige varkenshouderij. Goede zorg voor de leefomgeving betekent een varkenshouderij waarbij varkenshouders en hun medewerkers, overlast van het houden van varkens zoveel mogelijk voorkomen, dan wel tot een aanvaardbaar niveau beperken voor hun omgeving. Varkenshouderijen zijn ingepast in de omgeving en versterken de structuur van een vitaal platteland.

Gemeenten kunnen daarbij in het kader van gebiedsontwikkeling (bouwblokken op maat) en vergunningverlening een belangrijke positieve bijdrage leveren. Daarom vragen wij aandacht en steun van gemeenten in het traject van verduurzaming van de varkenshouderij en transitie naar kringlooplandbouw (circulaire economie). Ook vragen wij gemeenten om deze ambitie over te nemen in de omgevingsvisie om deze gezamenlijk te realiseren.

De Omgevingswet welke mogelijk in 2021 in werking treedt biedt hiervoor mogelijkheden.



### **Ruimere mogelijkheden onder de Omgevingswet**

Als de Omgevingswet in werking treedt, kunnen provincies meer dan nu regelen in hun provinciale verordeningen en gemeenten meer in hun omgevingsplannen. De reikwijdte hiervan is dan namelijk niet langer beperkt tot de ruimtelijke ordening, maar strekt zich uit tot de fysieke leefomgeving. Dat de fysieke leefomgeving breder is dan de ruimtelijke ordening volgt niet alleen uit de definitie van fysieke leefomgeving in de Omgevingswet, maar bijvoorbeeld ook uit een uitspraak van de Raad van State van 12 februari 2020 (ECLI:NL:RVS:2020:452). Deze uitspraak gaat over de Brabantse verordening ruimte met verbrede reikwijdte, inclusief de daaronder vallende Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV). De Raad van State heeft de eisen ten aanzien van de veehouderij in de Verordening ruimte en de BZV in stand gelaten, met uitzondering van de eis ten aanzien van fijn stof. Hieruit kan worden afgeleid dat provincies en gemeenten onder de Omgevingswet ook meer eisen kunnen stellen aan de veehouderij.

De POV ziet kansen om deze mogelijkheden in 'positieve' zin te gebruiken ter bevordering van de ontwikkeling van een duurzame en toekomstbestendige varkenshouderij. Bijvoorbeeld via pilots, innovaties die ook gericht zijn op het verbeteren van de leefomgeving te versnellen.

In de 'negatieve' zin kan deze nieuwe wet leiden tot een willekeur aan regels. Dat baart ons grote zorgen. De POV dringt erop aan om de instrumenten die de nieuwe Omgevingswet biedt te benutten om ook op gemeentelijk niveau in samenwerking en overleg met de varkenshouders door te bouwen aan de gewenste toekomstbestendige varkenshouderij vanuit het besef en de overtuiging dat de varkenshouderij met de ondernemers en hun gezinnen die daarin werkzaam zijn een cruciale rol kan vervullen in de ontwikkeling van een duurzame, circulaire en vitale plattelandseconomie.

De varkenshouderij vraagt aan gemeenten:

1. Beleid op basis van objectieve uitgangspunten en meetmethodieken te baseren.
2. Waar het nodig is en de situatie erom vraagt, zal het beleid soepeler of strenger moeten zijn. Waar het niet nodig is dient zoveel mogelijk aangesloten te worden bij landelijke generieke regels.
3. We denken dat bij complexe vraagstukken of regelgeving, dit het niveau van de gemeente vaak overstijgt. Daarom zijn afspraken op provinciaal of landelijk niveau van groot belang om richting te geven.
4. Iedere bedrijf wat zich ontwikkelt, verduurzaamt zich ook. Bij een stand-still situatie is ook de omgeving niet gebaat.
5. Kijk integraal naar ontwikkeling van stalsystemen en emissies en verduurzaming en probeer dit door te vertalen in het omgevingsplan.
6. Probeer regels en procedures eenvoudig te houden en niet te kostbaar.

In de bijlage is nadere informatie opgenomen over de Omgevingswet en de mening en suggesties van de POV op een aantal onderdelen verder uitgewerkt.



## BIJLAGE

### Wat is een Omgevingsplan?

Een soort nieuw bestemmingsplan met een groter bereik. In dit plan mogen regels welke invloed kunnen hebben op de fysieke leefomgeving opgenomen worden. Dit plan wordt digitaal ter beschikking gesteld en op perceel niveau worden regels in beeld gebracht. In dit plan mogen ook afwijkende omgevingswaarden strenger dan de landelijk vastgestelde omgevingswaarden in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) worden opgenomen.

De POV vindt dat het veehouderijbeleid op meerdere terreinen te stringent is en te ver doorgeslagen. Innovaties en verduurzaming komen daarom moeilijk van de grond. Wat in ieder geval moet gebeuren is dat de regelgeving een stuk eenvoudiger wordt.

### Sanering spoor

Bedrijven nabij natuurgebieden en overbelaste bedrijven qua geur nabij woonkernen ondersteunen in eventuele bedrijfsbeëindiging.

### Innovatie spoor

1. Hoe zit het met geurregels?
2. Fijn stof item in omgevingsplan?
3. Integrale aanpak bij de bron.
4. Stalklimaat speerpunt gezondheidsrisico's te beperken.
5. Brandveiligheid loslaten bouwblok grootte en koppeling bebouwd oppervlak.
6. Proefstal ammoniak- en geur via gemeenten.

#### 1. Hoe zit het met de geurregels?

Geurregels komen in hoofdlijnen overeen met de huidige geurregeling. Lokale overheden zijn bevoegd strengere regels vast te stellen. Dat is met de huidige wet ook al zo. Gemeenten kunnen normen in een gemeentelijke geurverordening soepeler en strenger maken. Waarschijnlijk worden die mogelijkheden nog groter.

De definitie voor een geurgevoelig object wordt verruimd en ook de vaste afstand waaraan moet worden voldaan is verruimd. In plaats van gevel-gevel-afstand staat nu omschreven dat de afstand tot de plaats waar de gevel van een geurgevoelig gebouw mag worden gebouwd aangehouden moet worden. Ook dient rekening gehouden te worden met cumulatie en kan de 50% regeling in overbelaste situaties naar flexibel worden toegepast.

Per 20 juli 2018 zijn de geuremissiefactoren voor gecombineerde luchtwassers verhoogd, waardoor veel bedrijven en hun omgeving op slot zitten en alleen kunnen uitbreiden via de 50% regel voor overbelaste situaties. In de verhoogde geuremissiefactoren is de Minister uitgegaan van een worst-case scenario. In de praktijk zullen veel luchtwassers een (aanzienlijk) hoger geurrendement kunnen behalen dan waarvan nu is uitgegaan in de Regeling geurhinder en veehouderij. Daar zal nog nader onderzoek naar worden gedaan. Maar in afwachting van dit onderzoek heeft de Minister de geuremissiefactoren alvast verhoogd (uitgaande van een worst-case scenario), uit voorzorg voor het milieu. Ook geeft de Minister aan te streven naar een spoedige aanpassing van de regeling. Mits een luchtwasser goed wordt onderhouden zijn wij van mening dat deze de geurrendementen kan behalen zoals deze oorspronkelijk zijn vastgesteld. De POV adviseert aan te sluiten bij generieke landelijke normen.



Alleen in zeer specifieke omstandigheden waar daadwerkelijk overlast wordt veroorzaakt kan in gezamenlijk overleg worden gezocht naar mogelijke oplossingsrichtingen.

## **2. Geen eisen fijn stof**

Wij zijn geen voorstander van een provinciale fijn stofnorm. De landelijke regelgeving voldoet in het algemeen. Waar er knelpunten zijn en of dreigen waar fijn stof vanuit de varkenshouderij een rol speelt, dient een gebiedsgericht aanpak te worden ontwikkeld zodat dit beleid ook wordt doorgevoerd voor andere sectoren.

## **3. Integrale aanpak bij de bron**

Ondernemers lopen vast in het labyrint van vaak tegenstrijdige wetgeving en beleidsregels. Zo heeft provincie Brabant bijvoorbeeld in de Interim Omgevingsverordening (voorheen de Verordening natuurbescherming) de eis opgenomen voor 85% ammoniakreductie voor alle stallen in de varkenshouderij. Op dit moment zijn er, anders dan luchtwassers en één systeem met koeling en mestpannen voor kraamzeugen, geen stalsystemen beschikbaar die dit rendement halen. Dit betekent dat varkenshouders over het algemeen worden gedwongen om een luchtwasser toe te passen om aan de Brabantse natuureisen te kunnen voldoen, terwijl er tegelijkertijd wordt gestreefd naar bronmaatregelen.

Bronmaatregelen kunnen echter niet altijd op alle punten (ammoniak, geur en fijn stof) voldoen aan thans geldende normen, zoals de 85% ammoniakemissiereductie-eis in de Brabantse Interim Omgevingsverordening. Terwijl ze wel een integrale bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van het stalklimaat en daarmee het verlagen van emissies en het verbeteren van dierenwelzijn, diergezondheid en het werkklimaat in de stallen. Bijvoorbeeld; meer ruimte voor dieren betekent in de regel ook kans op meer emissies. De kaders van de Omgevingswet bieden de uitgelezen kans om emissies (ammoniak, geur en fijn stof), dierenwelzijn en duurzaamheid in een breder en integraal perspectief te zien.

## **4. Stalklimaat speerpunt gezondheidsrisico's te beperken**

POV heeft samen met WUR en projectpartners uit het bedrijfsleven een onderzoeksvorstel 'Beter klimaat in varkensstallen' opgesteld. Met dit onderzoeksproject wil de varkenshouderijketen een gezond stalklimaat voor dier, mens en omgeving mogelijk maken, aantonen én borgen. Hiervoor gaan we aan de slag met innovaties in de bestaande en nieuwe stallen. Door emissies aan de bron te verminderen, verbetert het stalklimaat voor mens en dier en zal de uitstoot richting omgeving ook afnemen. Hiermee werken we aan integrale oplossingen voor een beter klimaat in en om de varkensstal. Richting de leefomgeving is géén causaal verband tussen emissies uit varkensstallen en negatieve invloed op de gezondheid van omwonenden. Het voorkomen van endotoxinen vormt wel een aandachtspunt. De kennis hierover is zeer gefragmenteerd. Dit blijkt onder meer uit een Literatuurstudie 'Varkenshouderij en Volksgezondheid' die is uitgevoerd door de onafhankelijke onderzoeksinstituten Ilvo en Olfascan.

De POV pleit er voor om te opereren vanuit de feiten en burgers en maatschappij niet nodeloos ongerust te maken. Indien voorzorgsprincipes worden toegepast dient dit onderbouwd te gebeuren en moet dit niet alleen gelden voor de agrarische sectoren maar ook voor andere sectoren zoals industrie en luchtvaart.



**5. Geen maximum bouwblok, inzet maximale bebouwd oppervlakte in het kader van brandveiligheid**

Meer ruimte tussen stallen (uitgaande van twee verschillende bouwcompartimenten) betekent dat een brand niet snel over kan slaan op een stal die naastgelegen is. Stringent RO beleid zorgt er voor dat stallen dicht bij elkaar gebouwd worden. In de meeste bestemmingsplannen wordt er gewerkt met een maximumoppervlakte per bouwblok. Wij pleiten dan ook voor een ander RO beleid, dat gebaseerd is op maximaal bebouwd oppervlakte, in plaats van een maximaal bouwblok dat kan de brandveiligheid vergroten. Provincies hebben in hun omgevingsverordeningen vaak maximale oppervlakten aan bouwblokken voor veehouderij opgenomen. Gemeenten zijn dan ook verplicht deze verordeningen te volgen. In het Actieplan Brandveilige Veehallen wordt getracht met provincies afspraken te maken over het hanteren van een maximaal bebouwd oppervlakte in plaats van een bepaald m<sup>2</sup> bouwblok.

**6. Proefstal ammoniak en geur via gemeenten**

Proefstalbeschikkingen in het kader van de Regeling ammoniak en veehouderij en Regeling geurhinder en veehouderij worden onder de nieuwe Omgevingswet niet meer genomen door RVO/Rijk maar ondergebracht bij gemeentes. Hierdoor is er geen mogelijkheid meer voor het verlenen van een overkoepelende voorlopige emissiefactor.

Wel wordt het mogelijk om onder de Omgevingswet per emissiearm systeem meer dan vier proefstallen te verlenen. In plaats van de voorlopige emissiefactor kunnen gemeentes met maatwerk afwijken van de meetverplichting voor de 5<sup>de</sup> en volgende proefstallen, waardoor er toch ruimte is voor de marktintroductie. Voorwaarden en uitwerking moet nog worden onderzocht.

De verleende voorlopige emissiefactoren, ook die nog in 2020 worden gepubliceerd, blijven geldig tot na 1 januari 2021, en dus na het in werking treden van de Omgevingswet.